

Prof. Joseph E. Stiglitz

Nobel Ekonomi ödülü sahibi olan Prof. Joseph E. Stiglitz, Roosevelt Enstitüsü'nün Baş Ekonomisti ve Columbia Üniversitesi'nde ders vermektedir. Adam S. Hersh, Roosevelt Enstitüsü'nde Kıdemli Ekonomist ve Columbia Üniversitesi'nin Politik Diyalog Girişimi'nde misafir öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Brexit'ten geleceğe...

Her AB ülkesi, artık asıl amaçları olarak sıradan vatandaşlarının refahlarını daha iyi hale getirmeyi göz önünde bulundurmalıdır. Daha fazla neoliberal ideolojinin bir faydası olmayacaktır.

Birleşik Krallığın "Brexit" referandumunu tam olarak anlamak Britanya, Avrupa ve dünyanın uzunca vaktini alacak. En belirgin sonuçları, tabi ki Avrupa Birliği'nin Birleşik Krallığın çekilmesine vereceği yanıta bağlı olacak. Çoğu kimse ilk başta, nihayetinde dostane bir ayrılığın herkesin çıkarına gözükmesinden dolayı, AB'nin "pire için yorgan yakmayacağını" varsaydı. Ama ayrılık çoğu sefer olduğu gibi yılan hikâyesine döndü.

Birleşik Krallık ve AB arasındaki ticari ve ekonomik entegrasyonun çıkarları karşılıklı ve şayet AB daha yakın ekonomik entegrasyonun daha iyi olduğuna dair inancını ciddiye alsaydı, liderleri bu şartlar altında mümkün olabilecek en sıkı bağlantıları sağlamaya çalışırlardı. Ancak Lüksemburg'un büyük kurumsal vergiden kaçma planlarının mimarı ve şimdi Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, sert çıktı: "Çıkan çıkmıştır" dedi.

Juncker'ın AB'nin tasfiyedeki ilk aşamaya başkanlık eden kişi olarak hatırlandığını farz edersek, bu ani karar da belki anlaşılabilir. Diğer ülkeleri gitmekten alıkoymak için AB'nin Birleşik Krallığa Dünya Ticaret Örgütü anlaşmaları kapsamında garanti edilenden biraz daha fazlasını sunmada taviz göstermemesi gerektiğini savunuyor.

Bir diğer deyişle, Avrupa bedelini fazlasıyla aşan çıkarları ile bir arada tutulamaz. Ekonomik zenginlik, dayanışma duygusu ve Avrupalı olma gururu Juncker'a göre yeterli değil. Hayır, Avrupa, tehdit, gözdağı ve korku ile bir arada tutulabilir.

Artık o gün geldi çattı

Bu durum hem Brexit oylamasında hem de Amerika'nın Cumhuriyetçi Parti temelinde çıkan bir dersi göz ardı ediyor: Nüfusun büyük kısmı iyi durumda değil. Son kırk yılın neoliberal gündemi üstteki %1 için iyi olabilir, ama geri kalanlar için durum böyle değil. Uzun süre önce bu durağanlığın nihayetinde politik sonuçlar doğuracağını tahmin etmiştim. Artık o gün geldi çattı.

Atlantik'in iki tarafında da halk üzüntüsünün kaynağı olarak ticari

Eski defterleri kapamak ekonomide temel bir ilkedir. İngiliz Kanalı'nın her iki tarafında da politikacılar demokraside politik yapılanmanın bu kadar çok vatandaşın endişelerine ulaşabilmek için nasıl bu kadar az çaba gösterildiğini anlamaya yönlendirilmelidirler.

anlaşmaları görüyor. Bu durum fazla basitleştirme olsa da makul. Günümüzün ticari anlaşmaları kurumsal çıkarların iyi bir şekilde temsil edilmesiyle gizlice görüşülmekte ama sıradan vatandaşlar veya işçiler tamamen dışarıda bırakılıyor. Pek şaşırtıcı olmayan bir şekilde, sonuçlar tek taraflı: İşçilerin pazarlık yapma hali, birliklerin ve çalışanların haklarını sarsan mevzuatın etkilerini şiddetlendirerek daha da zayıfladı.

Bu eşitsizliğin ortaya çıkmasında ticari anlaşmaların bir rolü varken, politik dengenin sermayeye doğru yatmasında başka şeyler de etkili oldu. Örneğin, fikri mülkiyet kuralları, eczacılık şirketlerinin fiyatları yükseltme gücünü artırdı. Ancak, kurumların pazar gücündeki herhangi bir artış fiilen bugün en gelişmiş ülkelerin ayırıcı özelliği haline gelen eşitsizlikteki artış olarak reel ücretlerin düşürülmesi demektir.

Birçok sektör arasında, endüstriyel yoğunlaşma artmakta aynı şekilde pazar gücü de öyle. Durağan ve düşmekte olan reel ücretlerin etkileri, çok sayıda orta ve düşük gelirli işçinin bağlı olduğu kamu hizmetlerindeki kesintileri tehdit ederek tasarruftakilerle birleşti.

Zehirli bir karışım

Göç ile de birleşince işçiler için ortaya çıkan ekonomik belirsizlik, zehirli bir karışım ortaya çıkardı. Birçok mülteci, Batı'nın katkıda bulunduğu savaş ve baskı kurbanı. Yardımda bulunmak herkesin ama özellikle de eski sömürgeci güçlerin ahlaki sorumluluğu.

Ama yine de birçoğu bunu reddetse de normal iniş olduğu sürece talep eğrilerinden aşağı inen düşük becerili işçi kapasitesindeki artış, daha düşük eşitleyici ücretlere yol açıyor. Ücretler de düşürülemezse ya da düşmezse, işsizlik artar. Bu durum, ekonomik hatalı yönetimin çoktan tam istihdamın yüksek bir seviyeye ulaştığı ülkelerin en büyük endişesi. Avrupa, özellikle de, avro bölgesi, son yıllarda ortalama işsizlik sayısı çift hanelere ulaşacak kadar, kötü bir şekilde yönetildi.

Avrupa içinde serbest göç, işsizliğin azaltılmasında daha iyi bir iş çıkaran ülkelerin tahmin edildiği gibi mülteciler konusundaki adil haklarından daha fazlasıyla sonuçlanacak. Bu ülkelerdeki işçiler, işverenler daha ucuz iş gücünden faydalanırken, düşük ücretlerin ve daha yüksek oranda işsizliğin bedelini ödüyorlar. Mültecilerin külfeti, şaşırtıcı olmayan bir şekilde, bunu en zor şekilde kaldırabileceklerin üzerine düşüyor. Tabi ki, iç göçün net karları üzerinde de konuşacak bir şeyler var. Tüm vatandaşlara, düşük seviyede teminatlı fayda sosyal koruma, eğitim, sağlık hizmetleri vb, sağlayan bir ülke için durum böyle olabilir. Ancak, düzgün bir sosyal güvenlik ağı sunan ülkeler için, aksi doğrudur.

2008 krizinin nedeni

Ücretlerdeki tüm bu aşağı doğru baskının ve kamu hizmetlerindeki kesintinin sonucu, Atlantik'in her iki tarafındaki benzer sonuçlarla, orta sınıfın boşaltılması şeklinde oldu. Orta ve işçi sınıflarına ait aileler ekonomik büyümeden faydalanamadılar. 2008 krizine bankaların sebep olduğunu anladılar; ama daha sonra bankaları kurtarmak için milyarların gittiğini, ama evlerini ve işlerini kurtarabilmeleri için cüzi miktarlarda harcamalar yapıldığını gördüler. Ortalama reel (enflasyon ayarlı) geliri ABD'deki tam zamanlı bir erkek işçi için kırk yıl öncesine nazaran daha düşük olduğu için, kızgın bir seçmen kitlesine şaşmamak gerek.

Hatta değişim sözü veren politikacılar da bekleneni yerine getirmediler. Sıradan vatandaşlar, sistemin adil olmadığını biliyorlardı ama bu durumu, politikacıların kapasitelerinin oluşmasındaki ufak da olsa güvenlerini veya bunu düzeltebilme isteklerini kaybederek hayal ettiklerinden daha da eğreti gördüler. Bu da aslında anlaşılabilir: yeni politikacılar, küreselleşmenin herkese faydası olacağını vaat edenlerin görüşünü paylaşıyorlardı.

Fakat öfke ile oy vermek sorunları çözmez ve hatta daha da kötü bir politik ve ekonomik durum oluşturabilir. Aynı şey, bir oylamaya öfke tepki vermede de geçerlidir.

Eski defterleri kapamak ekonomide temel bir ilkedir. İngiliz Kanalı'nın her iki tarafında da politikacılar demokraside politik yapılanmanın bu kadar çok vatandaşın endişelerine ulaşabilmek için nasıl bu kadar az çaba gösterildiğini anlamaya yönlendirilmelidirler. Her AB hükümeti, artık asıl amaçları olarak sıradan vatandaşlarının refahlarını daha iyi hale getirmeyi göz önünde bulundurmalıdır. Daha fazla neoliberal ideolojinin bir faydası olmayacaktır. Ve de amaçlar ve araçları karıştırmaya son vermemiz gerekmekte: örneğin, iyi bir şekilde yürütülürse, serbest ticaret daha fazla paylaşılan refah getirebilir; ama iyi şekilde yürütülemezse çok sayıda-muhtemelen çoğunluk olarak- vatandaşın yaşam standartlarını düşürecektir.

ABD Başkanı Barack Obama'nın çok daha fazla zarara sebep olabilecek şekilde Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'na AB ile anlaşmaya varmalarını teklif etmesi gibi alternatifler olduğu kadar, paylaşılan refahı oluşturabilecek mevcut neoliberal anlaşmalara da alternatifler var. Öncekini anlamak ve sonrakini engellemek için günümüzde yapılacak şey geçmişten bir şeyler öğrenmektir.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2016. **www.project-syndicate.org**